

LGBT+ õigused Eestis - hääletada või mitte?

Article by Mattias Turovski, Züleyxa Izmailova

June 4, 2021

2020 aastal kujunes Eestis COVID-19 kriisiolukorra kõrval ootamatult tuliseks ka LGBT+ kogukonna õiguste debatt. Valitsuse liikmete süüdistused “homopropaganda pealetungis,” ettepanekud LGBT+ inimestel Rootsi kolida, kodanikuühenduste rahastamise skandaalid ning kavandatud, ent valitsuse ootamatu tagasiastumise tõttu ära jäänud abielureferendum on mõned ilmekamad näited. Millega Eesti LGBT+ kogukond täna silmitsi seisab ja mis oleks võinud saada, kui referendum oleks toimunud, kirjutavad Erakond Eestimaa Rohelised juht ja keskkonnaaktivist Züleyxa Izmailova ning erakonna volikogu liige ja keskkonnaetik Mattias Turovski.

LGBT+ kogukonna õiguseid ja enesemääratlemist puudutav debatt on Eestis arvestatavalt väldanud varsti 20 aastat. Postsovietliku kultuuriruumiga Eesti kuulub paljude teiste Ida-Euroopa riikide hulka, kus homoseksuaalsust ja kõikkõimalikke teisi “normist” (st. traditsioonilisest, rangelt monogaamses, mehest ja naisest koosnevast partnersuhtest) erinevaid kooseluvorme ja sooidentiteedi küsimusi veel möödunud sajandi lõpus mitte üksnes amoraalseteks, vaid lausa psühholoogisteks hälveteks peeti. Pärast taasiseseisvumist hoogustusid Eestis jõudsalt rahvusliku ja muu enesemääratlemise ning inimõiguste debatid. See uus kodanikuaktiivsuse laine võimaldas 2000. aastatel organiseeruda ka Eesti LGBT+ kogukonnal, mis siiski konservatiivse kultuuriruumi, iganenud mõttemustrite ning seksuaalsusest avalikult rääkimise tabude taustal paraku tänaseni suure osa ühiskonna hoiakutega olemusvõitlusesse on sunnitud.

Eesti LGBT+ liikumise ametlikum pool algab juba 1990. aastatel, mil Lilian Kotteri ja paljude teiste aktivistide töö najal üritati organiseerida huvigruppide tegevust ja eestkostet. Asutati ühinguid ja liite nagu 1990. aasta oktoobris loodud Baltimaade esimene seksuaalvähemuste organisatsioon Eesti Lesbiliit (hiljem LesBi Ühing), Eesti Gayliit jpt. Avati Eesti esimene geiklubi Nightman ning üritati välja anda ajakirju ja infomaterjale. Püsivamatel organisatsioonidel õnnestus jalad alla saada 2000. aastatel. 2004. aastal toimus Tallinnas peaasjalikult Lisette Kampuse korraldatud murranguline esimene geiparaad ning samal aastal avati Tallinnas ka uus geiklubi Angel, mille üks omanik Reimo Mets asutas ka seksuaalvähemuste juriidilistes vaidlustes kaitsmise eest seisva ühingu MTÜ SEKY. LGBT+ inimeste eestkoste tänaseks peamiseks koondajaks on 2008. aastal asutatud ning 2012. aastal praeguse nime saanud Eesti LGBT Ühing, mille missiooniks on “toetada LGBT+ kogukonda ja nende lähedasi, pakkudes tugiteenuseid ja teostades huvikaitset ning parandada teavitustegevusega ühiskonna teadlikkust LGBT+ teemadest.” Korraldatakse koolitusi, nõustamist, info- ja filmiõhtuid, Baltic Pride festivali ning muid üritusi. Samuti töötab LGBT+ õiguskaitsega sihtasutus Eesti Inimõiguste Keskus ning kaudsemalt Avatud Eesti Fond ja Vabaühenduste Liit.

Tööd on palju. Soovõrdsuse ja soopõhise ning seksuaalvähemuste diskrimineerimist puudutavaid probleempunkte on Eestis tänaseni terve rida. 2019. aastal Eesti Inimõiguste Keskuse poolt avaldatud LGBT+ inimeste avaliku arvamuse uuringust selgus, et üle poole eestlastest peavad homoseksuaalsust täiesti või pigem vastuvõetamatuks. Samal aastal Eesti LGBT Ühingu põhi-, kutse- ja keskkoolides läbi viidud koolikeskkonna turvalisuse uuring leidis, et üle kahe kolmandiku vastanutest oli oma seksuaalse identiteedi, sooidentiteedi või soolise eneseväljenduse tõttu koolis kogunud solvanguid, vaimset ja füüsilist vägivalda ning õpetajate toetuse puudumist.

Eesti LGBT Ühingu huvikaitseksperdi ja juristi Aili Kala sõnul on LGBT+ inimeste peamisteks muredeks Eestis täna “teatud poliitiliste jõudude hirmuõhkkonda loov tegevus ning asjaolu, et diskrimineerimise kõrvaldamise ja võrdse kohtlemise alaseid seadusi ega poliitikaid ei ole juba aastaid vastu võetud ega muudetud.” Eesti võrdse kohtlemise võrgustiku 2020. aasta juuli lõpu seisuga koostatud ühisaruanandes Eesti kolmanda üldise korralise ülevaatus (UPR) jaoks on välja toodud, et seadusandja ei ole pööranud tähelepanu “Euroopa Liidu valdkondlikele ettepanekutele, LGBTI-inimeste diskrimineerimise lõpetamist ja võrdset kohtlemist puudutavatele seadustele ega kehtivate seaduste puudustele.” Samuti ei ole koostatud põhjalikku ülevaadet olemasolevate õiguslike ja muude meetmete kohta, mis otseselt või kaudselt võiksid põhjustada seksuaalse orientatsiooni või sooidentiteedi põhist diskrimineerimist ega välja töötatud ühtegi LGBT+-põhist tegevuskava. Tõsiseid vajakajäämisi on näiteks ka transsooliste enesemääratlemisõiguse osas, kus soo andmete muutmine ei põhine inimese enesemääratlusel ning transsoolistel inimestel diagnoositakse meditsiinilist psüühikahäiret (soodüsfooria). Viimane aga on sisulises vastuolus Maailma Terviseorganisatsiooni otsusega, millega lõpetati transsoolisusega seotud seisundite liigitamine psüühika- ja käitumishäireteks.

Positiivsema poole pealt on küsitluste järgi Eesti rahva suhtumine LGBT+ inimestesse, küsimustesse ja kooseluseadusesse viimastel aastatel siiski paranenud. Konservatiivse kultuuriruumiga Eestis võtavad muutused inimeste suhtumises aega, kuid trend paremuse poole on olemas. Niisiis tundub peamiseks murekohaks olema riiklike instantside näiline huvi puudumine paljudele probleemkohtadele lahenduste pakkumiseks.

Kooseluseadus, kellele mida

Inimõiguste ning võrdse kohtlemise eest seisev jurist Reimo Mets alustas aktiivset diskussiooni vähemuste õiguste edendamise nimel Eestis juba 2000. aastate esimeses pooles. 2010. aastate alguseks oli pinnas samast soost paaride kooselu õigusliku reguleerimise osas soodsaks muutumas. 2011. aasta mais tegi justiitsministeeriumile pöördumise ka õiguskantsler, milles toonitas, et kehtiv õiguslik raamistik ei taga piisavalt faktiliste elukaaslaste õiguste kaitset, mistõttu vajab sellekohane õiguslik regulatsioon täiendamist ning, et samast soost isikute vaheline püsiv kooselu kuulub perekonna põhiõiguse kaitsealasse, mistõttu olukord, kus selline kooselu on õiguslikult reguleerimata, on põhiseadusega vastuolus. Järjepideva töö tulemusel seksuaalvähemuste õiguste eestkostes andis justiitsministeerium viimaks signaali, et arutaks hea meelega samast soost paaride tsiviilpartnerlusega seotud küsimusi, kuid kahjuks polevat neil laual reaalselt eelnõud, mis seda võimaldaks. Nutikas noor jurist ei lasknud end sellest häirida. Mets võttis ette 2002. aastal jõustunud Soome kooseluseaduse, mugandas selle Eesti olusid ja

seadusandlust arvestavaks ning saatis justiitsministeeriumile Eesti kooseluseaduse eelnõu mustandijuba 2012. aastal. Edasiselt asutigi arutlema partnerlusseaduse üle, mis oma originaalis pärineb sisuliselt Soome seadusandlusest.

LGBT+-õiguste üle arutlevas Eestis asutati 2011. aastal vastukaaluks Sihtasutus Perekonna ja Traditsiooni Kaitseks (SAPTK). Selle põhikirja järgi on sihtasutuse eesmärk "seista kristlikule õpetusele tuginedes perekonda, moraalseadust, inimväärikust ja -õigusi ning omandit austava traditsioonilise ühiskonnakorralduse ja Euroopa kultuuripärandi kaitsmise eest kõigis ühiskonnaelu valdkondades." Traditsiooniliste väärtuste säilimise eest seisva organisatsiooni juhiks on Reimo Metsa kursusekaaslane jurist Varro Vooglaid, kes on ühtlasi ka ülemaailmse liikumise TFP (*Tradição, Família e Propriedade*) võrgustiku liige. 2012. aastal alustas SAPTK eesotsas Varro Vooglaiuga perekonnaseaduse muutmise vastast kampaaniat.

SAPTK üheks suurtoetajaks on Poola TFP haruorganisatsioon Piotr Skarga Instituut - ultrakonservatiivne sihtasutus, mida Poola liberaalide hulgas tuntakse paremäärmusliku usuliikumisenä. Instituut on osalenud näiteks agressiivsete abordivastaste kampaaniate korraldamises ja süüdistab LGBT-õiguste eest seisvaid osapooli pidevalt traditsiooniliste pereväärtuste hävitamises ning ründamises. Sarnast teed on oma kommunikatsioonis läinud ka SAPTK, mis kannab olulist rolli konservatiivsete vaadetega valijate mobiliseerimisel. Propagandakanalina kasutatakse SAPTK enda meediaportaali Objektiiv, mis pakub poliitiliseks mõjutustegevuseks platvormi ka Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna (EKRE) eestkõnelejatele. Objektiivi kaudu levitatavates sõnumites õhutatakse rutiinselt vaenu liberaalse maailmavaate esindajate, vähemuste, põgenike ja kõige muu vastu, mis pole "traditsiooniline".

Et seksuaalvähemuste küsimustes oli Eesti nendel aastatel veel küllaltki konservatiivsete hoiakutega ja LGBT+ huvikaitse organisatsioonid avalikus elus tuntavalt ei figureerunud, polnud põhjust ka tugevaks vastulauseks. Konservatiivide vastureaktsiooni hoogustumise peamiseks põhjuseks võibki tõenäoliselt pidada Eesti LGBT+ kogukonna aktiveerumist 2010. aastatel ja asjaolu, et anti-homopropagandat hakati nägema poliitilise vahendina konservatiivse valijabaasi mobiliseerimiseks. Samal ajal hakkasid vastutegevust teostavad organisatsioonid saama ka süstemaatilist rahastust. Ägedast vastukampaaniast hoolimata võeti 2014. aastal kooseluseadus Riigikogus kõigest neljakümne poolthäälega siiski vastu, olles esimene ja tänaseni ainus Eesti seadus, mis laiendab teatud abielust tulenevaid õiguseid samast soost paaridele. Sooneutraalselt sõnastatud kooseluseaduse eesmärgiks on võimaldada kahel täiskasvanul notari juures oma kooselu registreerida,

vabaabielus elanud paaride laste kuuluvust kooselus elavate partnerite juurde reguleerida ning korraldada vastastikust ülalpidamiskohustust ja varalisi suhteid lahkumineku, haiguste ja muude olukordade puhul. Eestis vastu võetud kooseluseadus oli küll esimene omalaadne kõikide endise NSV Liidu territooriumi riikide hulgas, ent selle edulugu jäi üürikeseks.

Rakendussätete õiguslik rägastik

Kuigi kooseluseadus võeti parlamendis vastu, jäid ratifitseerimata seaduse reaalseks toimimiseks vajalikud rakendusaktid. Need on olulised kooseluseaduse rakendamiseks igapäevastes praktilistes olukordades ning selle kohaldamiseks teiste pereelu reguleerivate seadustega. Riigikogu poolthäälte enamuse puudumise tõttu on rakendusaktid tänaseni

kinnitamata.

2017. aastal leidis Tallinna Halduskohus, et “pikemaajaline ebaselgus õigusloomes, mis seab ühe ühiskonnagrupi olukorda, kus järjekindlalt ning erinevates olukordades puudub kindlustunne selles, kuidas mingi eluline olukord laheneb ja millise viisi kehtiva õiguse tõlgendamiseks valib näiteks konkreetset juhtumit lahendav ametnik või asutus, riivab isiku eraelu puutumatus ja võib kujutada endast väärkuse alandamist”. Halduskohus mõistis Justiitsministeeriumilt Reimo Metsa kasuks ka hüvitise, kuna riik oli talle rakendusaktide vastu võtmata jätmisega kahju tekitanud, ent Tallinna Ringkonnakohus siiski tühistas hiljem lahendi. Ka Eesti president Kersti Kaljulaid kritiseeris 2017. aasta riigikogu avaistungil parlamendi liikmeid rakendusaktide puudumise asjus: “On vastutusest kõrvale hiilimine, kui lubada paberil kaitsta õigusi nagu kooselu, olukorras, kus teil ei jätku vastutustunnet tagada nende rakendamine.”

Rakendusaktide puudumine on põhjustanud mitmeid õiguslikke arusaamatusi. Millistest õigustest kooselupered ilma on jäänud, selgub juhtumi kaupa ning lahendavad kohtud. Näiteks olid kooseluseaduse jõustumisest alates mitmed perekonnad olukorras, kus Eesti kodaniku võõramaalasest, samast soost partnerile ei antud elamisluba ega võimalust perekonnaga ühineda, kuna välismaalaste seadus ei kohaldanud vastavat sätet samast soost paaridele. 2019. aasta Riigikohtu otsusega tunnistati välismaalaste seaduse soo alased erisused põhiseadusvastaseks. Sarnaselt tunnistati sama aasta sügisel põhiseadusvastaseks näiteks ka sotsiaalmaksuseaduses esinev klausel, mille alusel riik keeldus laiendamast riigipoolset ravikindlustust kodusele ja alla 8-aastast last kasvatavale samast soost kooselulepingu sõlminud vanemale, kuigi selleks oli seaduse järgi õigus abiellunud lapsevanemal.

Võimupositsioonilt kiusajad

Kuigi 2019. aasta riigikogu valimised võitis ülekaalukalt neoliberaalne Reformierakond, ei õnnestunud leida sobivaid koalitsioonipartnereid. Paljudele suure üllatusena moodustasid valitsuse hoopiski Reformierakonna suurim konkurent, valimistel teiseks tulnud, Euroopa Parlamendi ALDE fraktsiooni kuuluv Keskerakond koos inimõiguste osas konservatiivsema Isamaa ja esmakordselt koalitsiooni pääsenud paremäärmusliku EKREga. Ligi kaks aastat kestnud valitsusaja jooksul kasutas EKRE uut autoriteedipositsiooni paljude ultrakonservatiivsete vaadete tõstatamiseks ja hoidmiseks peavoolumeedias. EKRE marurahvuslik, autoritaarne retoorika ja populistlik, fakte eirav ning sildistav kommunikatsioon lõhestasid tuntavalt Eesti ühiskonda.

Kolme partei koalitsioonileppesse jõudis ka EKRE valimislubadus – abielureferendumi korraldamine 2021. aastal, millega erakond soovis sätestada abielu mõistet ühe mehe ja ühe naise vahelise liiduna põhiseaduses. Lähtuvalt aga rahvahääletuse seaduses sätestatud iseärasustest, otsustati vähemuste õigusi puudutav rahvahääletus korraldada mitte põhiseadust muutva, vaid “muu riigielu küsimusena”, kus “Ei” vastuse puhul ei peaks riigikogu tagasi astuma ja erakorralisi valimisi ei tuleks korraldada.

EKRE valitsuses viibimise aja jooksul korraldati LGBT+ kogukonna vastu mitmeid rünnakuid – üritati takistada Eesti LGBT Ühingu osalemist avaliku teenuse osutamise projektikonkursil, tõkestati LGBT+ teemaliste filmiseanside ja infoürituste korraldamist, sooviti läbi suruda ühingu rahastamise lõpetamist riigi vahenditest ja palju muud. EKRE kõneisikute poolt

paisati meediasse rutiinselt näiteks pagulaste riiki mitte lubamise või abordi keelustamise sloganite kõrval ka LGBT+ kogukonna vastu suunatud üleskutseid astuda vastu “homopropaganda pealetungile”. Kurikuulsas Deutsche Wellele antud usutluses vastas toonane siseminister Mart Helme küsimusele, kas geid tungivad peale ja ujutavad eesti rahva üle: “Las jooksevad Rootsi. Seal on kõik olemas, kõik vaatavad nende peale viisakamalt.” Intervjueeri kommentaarile, et tänapäeval nimetatakse seda homofoobiaks, reageeris siseminister väitega: “Ma ütleksin, et need inimesed, kes räägivad, et meie referendumit ei ole vaja, on heterofoobid. Nad trügivad heteroseksuaalide voodisse. [...] Kui nemad võivad teha oma homopropagandat, siis võime meie teha ka teist propagandat.”

Aasta alguses avaldatud Euroopa Nõukogu LGBT+ inimeste vihakõne ja diskrimineerimise eest kaitsmise raportis sattus Eesti vihakõne halbade näidete alla. Põhjuseks toonase EKRE esimehe Mart Helme 2017. aastal Uued Uudised portaalis tehtud väljaütlemised: “”Meie juhitavates omavalitsustes ei antaks kindlasti geidele marssideks või paraadideks luba, kuna nende käitumine on provotseeriv ja valdavale osale Eesti elanikest vastumeelne. [...] Miks peaksid [politseinikud] veel mingisuguseid perverside paraade turvama?” Eesti Inimõiguste Keskuse 2020. aastal avaldatud LGBT+ inimeste olukorra ülevaates on kokkuvõtvalt öeldud: “Ühiskonnas on tekkinud uus arengusuund, kus üks valitsuserakond on seadnud eesmärgiks tekitada hirmuõhkkond ja rikkuda inimeste turvatunnet ning nende koalitsioonipartnerid ei ole soovinud või suutnud seda muuta. Rünnak ühe sihtgrupi ja ühe mittetulundusühingu vastu on rünnak kogu ühiskonna turvalisuse ja kodanikuühiskonna vastu.”

Viimane piisk valitsuse karikasse

Kolme partei koalitsiooni iseloomustas terve valitsemisaja vältel pisikestesse skandaalidesse takerdumine ja suutmatus joonduda tõsiste küsimuste lahendamisse, nagu kliimakriis või kontrolli alt väljumine metsandussektor. Kujunes välja olukord, kus EKRE hakkas uuel võimupositsioonil endale rutiinselt üha äärmuslikumaid väljaütlemisi lubama ning üritas küllaltki edukalt riigi poliitilist suunda enda juhtida võtta. Koalitsiooni liidril Keskerakonnal ei õnnestunud seda kontrollida ning tavaliseks kujunes olukord, kus peaminister Jüri Ratasel tuli valitsuse tegevuse põhjendamiseks ja oma erakonna mainekahju leevendamiseks EKRE tegevust välja vabandada. Kuigi koroonakriisi puhkedes õnnestus seisval valitsusel eriolukorrale algselt küllaltki edukalt reageerida ning Eestit 2020. aasta kevadel läbi kriisivate juhtida, naases pandeemia mõnetisel stabiliseerumisel valitsuse retoorika vana rutiini juurde. Lisaks EKRE kommunikatsioonist tulevatele pidevatele ebakindlusele, raputasid valitsust mitu väiksemat skandaali. Näiteks astus tagasi haridusminister seoses ministeeriumi sõiduvahendiga puhkuseresi korraldamisega ning valitsusjuhi erakond sai riigiprokuratuurilt kahtlustuse pealinna Porto Franco kinnisvaraarenduse juures mõjuvõimuga kauplemises. Abielureferendumi korraldamise küsimus oli muu kõrval meedias üheks põhifookuseks kuni valitsuse langemiseni.

2020. aasta oktoobris võtsid Rohelised esimese Eesti parteina vastu otsuse toetada sooneutraalset abielu ja korraldasid selle toetuseks üle aegade populaarseimaks kujunenud petitsiooni, mille allkirjastas enam kui 35 000 inimest, mis Eesti mõttes on ülisuur osalus. Edukate petitsioonide puhul jäävad allkirjade hulgad rahvaalgatus.ee keskkonnas reeglina mõne tuhande allkirja piiridesse. Vastavalt vabariigi seadusandlusele on riigikogul kohustus menetleda kõik petitsioonid, mis koguvad ajalimiidi sees vähemalt 1000 allkirja.

Rohelised ja allakirjutanud tegid petitsiooniga Riigikogule ettepaneku muuta samast soost paare diskrimineerivat perekonnaseadust ja tagada nii inimeste võrdsem kohtlemine. Petitsioonis paluti Riigikogul sätestada abielu kahe täiskasvanud inimese vahelise liiduna, sõltumata nende soost. Selgituseks toodi muuseas välja kohtuasi, mille lahendis seisab, et „perekonnaelu kaitset riigi sekkumise eest ei ole põhiseaduse tekstis seatud sõltuvusse perekonnaliikmete soost ega seksuaalsest sättumusest. Sellised kitsendused ei ole põhiseadusest leitavad ka tõlgendamise teel.” Sellele ja muule tuginedes väitsid Rohelised petitsiooniga, et “tänapäevane perekonnaseadus ei taga piisavalt samast soost elukaaslaste õigust riigi kaitsele, läheb vastuollu diskrimineerimise keeluga ning ei ole demokraatlikus ühiskonnas vajalik.”

Rohelised kutsusid kõiki Eesti parteisid algatust toetama ja liituma selge ning üheselt mõistetava sõnumiga, et Eesti on tolerantne, solidaarne ning inimeste valikuvabadusi austav riik. Korduvalt kutsuti algatusega liituma ka parlamendi suurimat opositsiooniparteid Reformierakonda. Abieluvõrdsuse algatusega liitus parlamendierakondadest lõpuks vaid Sotsiaaldemokraatlik Erakond. Euroopa Parlamendis liberaalide ALDE fraktsiooni kuuluv Reformierakond jättis algatuse avalikult toetamata. Reformierakonna juht Kaja Kallas nimetas abieluvõrdsuse taotlust “EKRE mängumaale minekuks” ning ei soovinud abieluvõrdsuse koalitsiooniga liituda. See, tänase peaministri ja tollase opositsiooniliidri väljaütlemine tekitas paljude liberaalide hulgas avalikku halvaksapanu, sh Reformierakonna enda liikmete hulgas.

Pideva ebastabiilsuse ja skandaalide tulemusel astus 2021. aasta jaanuaris abielureferendumi eelnõu kolmanda lugemise päeval mitu kuud õhus olnud spekulatsioonide kinnituseks üks lähiajaloo vastuolulisemaid ja läbi aegade suurima ministrite vahetumisega, vaevalt kaks aastat püsinud valitsus tagasi ning koos sellega kukkus päevakorrast välja ka rahvahääletuse korraldamine. Valitsuse vahetusega liikus Eesti kahe partei valitsemise alla, kui valitsusliidu moodustasid Reformierakond ja Keskerakond.

Uued tuuled või seisnud õhk?

Uue koalitsiooni lepingusse abieluvõrdsuse mõiste paraku ei jõudnud, seega ei pruugita liikuda kooseluseaduse rakendusaktide sätestamisega suure tõenäosusega edasi ka käesolevas koalitsioonis. Põhjuseks ilmselt hirm kaotada konservatiivsemat valijabaasi, mille säilitamine on mõlemale parteile juba sügisel toimuvatel kohalike omavalitsuste valimistel oluline. Kuigi opositsioonis olemisega hästi kohanenud EKRE püüab täna istuvast valitsusest muljet jätta, justkui oleks neil plaanis “kõikvõimalikud kooseluvormid” traditsioonilise abieluga võrdsustada, ei vasta see tõele. Seda toonitasid koalitsioonikõneluste ajal ka parteide esindajad Kaja Kallas ja Mailis Reps korduvalt ning koalitsiooni ühisleppesse sai mustvalgelt kirja – “Me ei muuda perekonnaseaduses sätestatud abielu mõistet”.

Keskerakonna ja Reformierakonna ultraliberalismis süüdistamine on EKREle tüüpiline ja suuresti sisutu retoorika abieluvõrdsuse vastaste õhutamiseks. Roheliste perspektiivist ei ole need, Eesti suurimad ja mõjuvõimsaimad parteid, tulenevalt oma aastatepikkusest soovimatusest LGBT+ küsimuses edasi liikuda, euroopalikele liberaalsetele väärtustele paraku palju lähemal, kui enamuse paremäärmuslikke konservatiivse teaduspõhisele kliimapoliitikale. Kuna tänases koalitsioonis abieluvõrdsust ei toetata, on võimalik et

Roheliste algatus ei jõuagi riigikogu õiguskomisjonist edasi suurde saali ja menetletakse näiteks venitamistaktikat kasutades päevakorrast välja.

Samas polnud koalitsioonileppes ka seksuaalse enesemääratlemise vanusepiiri tõstmist, mis on lõpuks leidmas poolehoidu enamike parlamendis esindatud parteide hulgas. Vanusepiiri tõstmist on Rohelised taotlenud juba 2010. aastast ning hiljuti kogus üleskutse rahvaalgatus.ee keskkonnas üle 5000 toetusallkirja. Rõõm on näha, et mõned asjad liiguvad siiski paremuse poole ja Eestis saab üks ülimalt oluline sotsiaalne küsimus peagi lahenduse. Seega ei saa välistada ning oleme täna lootusrikkad, et kaks end liberaalseks määratlevat parteid leiavad siiski ka abieluvõrdsuse küsimuses üksmeele ja lubavad riigikogu saadikutel endil vabalt oma südametunnistuse järgi otsustada, kas toetada abielu sooneutraalseks muutmist või vähemasti rakendusaktide vastuvõtmist. Rohelistele on oluline, et riik väärtustaks ja tunnustaks kõiki peresid. Kõik pered väärivad seaduste kaitset ja Roheliste eesmärk on tagada kõigi perede põhiseaduslik õigus võrdsele kohtlemisele.

Uued parlamendivalimised terendavad juba paari aasta pärast ning liberaalidel on siiski põhjust muret tunda. EKRE toetus on taas tõusuteel ning ühiskond on käimasolevast kriisist väsinud. Politoloog, professor Rainer Kattel on pikemaajaliste trendide jälgimisel ja analüüsimisel ennustanud, et EKRE ja Reformierakonna ühisvalitsus võib reaalsuseks saada juba järgmiste valimiste tulemusel: “2020. aastate esimesed üldvalimised toovad suure tõenäosusega võimule EKRE ja Reformierakonna koalitsiooni, millel on potentsiaali pikalt võimul püsida. Ja see saab olema 2010. aastate kõige tugevam pärand. Alanud kümnend toob meile seega mürgise segu 2010. aastatest alles jäänud konkurentsiiideoloogia jäänukitest nagu nt kasinuspoliitika, mis ainult võimendub COVID-19 taandudes, ning EKRE loodud Eesti maskuliinsuse erilisusest.”

Kuigi LGBT+ kogukonna liikmetel ning neid esindavatel ühingutel tekkis valitsuse vahetumisega võimalus pisut hinge tõmmata ning jõudu koguda, pole võitlus LGBT+ inimeste inimõiguste eest Eestis veel läbi. Rahva suhtumine LGBT+ inimestesse on küll paranemas, ent kas referendum seda ka peegeldanud oleks, jääb täna vastuseta – ehk ei olegi üleni halb, et seekord nii läks ning seda kindlam on võit lähitulevikus. Julgeme loota, et tulevad aastad toovad helgemaid aegu, kooseluseaduse rakendusaktid võetakse vastu ning soo ja seksuaalse orientatsiooni põhine diskrimineerimine Eestis on teel ajaloo prügikasti.

Mattias Turovski is a council member of the Estonian Green party and an environmental ethicist.

Züleyxa Izmailova is an environmental activist and the leader of the Estonian Green party.

GREEN EUROPEAN JOURNAL

Published in the *Green European Journal*

Downloaded from <https://www.greeneuropeanjournal.eu/lgbt-oigused-eestis-haaletada-voi-mitte/>

The Green European Journal offers analysis on current affairs, political ecology and the struggle for an alternative Europe. In print and online, the journal works to create an inclusive, multilingual and independent media space. Sign up to the newsletter to receive our monthly Editor's Picks.